

Förhandlingsdirektiv om avtal mellan Euratom och Sydafrika på kärnenergiområdet

Miljödepartementet

2010-09-21

Dokumentbeteckning

KOM (2010) 323

Förslag till rådets beslut om utfärdande av förhandlingsdirektiv till kommissionen för ett avtal mellan Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom) och Sydafrikas regering om samarbete om fredlig användning av kärnenergi

Sammanfattning

Förslaget är ett förhandlingsdirektiv för kommissionen rörande ett avtal mellan Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom) och Sydafrikas regering på kärnenergiområdet.

Regeringen ställer sig positiv till att Euratom ingår ett avtal med Sydafrika på kärnenergiområdet.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom) är ett av EU:s ursprungliga fördrag och är fortfarande ikraft vid sidan av Lissabonfördraget. Då Euratom är en egen juridisk person kan gemenskapen ingå egna bilaterala avtal med tredje land. Dessa avtal brukar normalt reglera framför allt handel och tekniskt samarbete samt parternas internationella åtaganden gentemot t.ex.

I dagsläget finns inga avtal mellan Euratom och Sydafrikas regering.

Sydafrika är en viktig kärnenergination med stora urantillgångar och en aktiv uranbrytningsindustri. Sydafrika har även ett eget kärnkraftverk med två tryckvattenreaktorer i Koeberg.

Sydafrika är aktivt i det internationella samarbetet på kärnenergiområdet och är anslutet till icke-spridningsfördraget, NPT. Sydafrika har även bl.a. ratificerat kärnsäkerhetskonventionen och konventionen om säker hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall. Vidare har Sydafrika kontrollavtal med IAEA inklusive det s.k. tilläggsprotokollet gällande kärnämneskontroll. Sydafrika är medlem i Nuclear Suppliers Group (NSG). Sydafrika är dessutom mycket aktivt i det s.k. forumet för Generation IV (ett forum för utvecklingen av en ny (fjärde) generation kärnkraftsreaktorer). Sydafrika är också en viktig producent av radioisotoper för medicinskt bruk.

1.2 Förslagets innehåll

I kommissionens förslag föreslås att reglering av överföring av kärnämnen, utrustning och teknik samt tillhandahållandet av tjänster ska ingå i ett avtal. Vidare föreslås att frågor gällande forskning och utveckling, kärnsäkerhet, strålskydd och hantering av radioaktivt avfall m.m. ska ingå. Avtalet ska också trygga fri rörlighet för kärnämnen, utrustning och teknik inom gemenskapen. Om tekniköverföring tas med i avtalet kan det behövas en bilaga om immaterialrätt.

Förslaget innehåller dessutom referenser till parternas internationella åtaganden. Dessutom föreslås vissa förenklingar gällande rutinerna för granskning av ansökningar om exporttillstånd men utan att kraven på garantier för säkerhet minskar.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Nuvarande regelverk är Euratomfördraget samt sekundärlagstiftning såsom kommissionens förordning (Euratom) nr 302/2005 av den 8 februari 2005 om genomförandet av Euratoms kärnämneskontroll. Dessutom gäller rådets förordning (EG) nr 428/2009 av den 5 maj 2009 om upprättande av en

Svensk lagstiftning på området finns i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet, strålskyddslagen (1988:220) och lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden.

Sverige har viss handel med Sydafrika såsom export av kärnbränsle. Sverige har dock inte något bilateralt avtal med Sydafrika. Ett Euratomavtal med Sydafrika skulle därmed förenkla relationerna.

Varken EU:s eller svensk lagstiftning förväntas påverkas i övrigt.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Ett nytt avtal kan komma att förenkla rutinerna vid granskning av ansökningar om exporttillstånd. Det innebär förenklade rutiner för Strålsäkerhetsmyndigheten som i dag begär säkerhetsgarantier från Sydafrika vid enskilda exportärenden. Dessa garantier fås nu genom det föreslagna avtalet. Inga budgetära konsekvenser väntas uppkomma.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen stöder förslaget om att ingå ett avtal med Sydafrika. Regeringen uppfattning om avtalets omfattning är i linje med kommissionens förslag och att all form av överföring av kärnteknisk utrustning och teknik bör ingå. Vidare när det gäller s.k. smittning (*contamination*) anser även regeringen att den bör begränsas till viktigare objekt (*substantial items*). Ett administrativt arrangemang som tas fram under avtalet bör inte innehålla krav på rapportering av annat än kärnämne och viktigare objekt, t.ex. kärnkraftreaktorer. Alla de försäkringar som krävs enligt NSG:s (*Nuclear Suppliers Group*) riktlinjer bör ingå i avtalet. Vidareexport av sydafrikanskt material ska inte behöva ett förhandsgodkännande från Sydafrika, förutom speciellt känsligt material och utrustning.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

De flesta medlemsstater stöder kommissionens förslag medan det finns enstaka medlemsstater som har problem med att inkludera tekniköverföring i

avtalet. Detta har sannolikt protektionistiska skäl då man inte vill få in extern teknik i gemenskapen.

2009/10:FPMXX

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentet, ekonomiska och sociala kommittén och regionkommittén är inte berörda av förslaget.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har inte remissbehandlats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Kommissionen har i sitt förslag refererat till artikel 101 i Euratomfördraget som rättslig grund enligt vilken Euratom kan ingå avtal med tredjeland. Enligt denna artikel ska kommissionen förhandla sådana avtal enligt de direktiv som godkänts av rådet. Avtalet kan sedan ingås av kommissionen efter beslut av rådet med kvalificerad majoritet.

Euratomfördraget tillämpar inte det s.k. ordinarie lagstiftningsförfarandet som föreskrivs av Lissabonfördraget och därmed är Europaparlamentet inte involverat i beslutsprocessen.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Kommissionens förslag presenterades och behandlades för första gången den 14 juli i rådsarbetsgruppen för atomfrågor där även de fortsatta förhandlingarna kommer att ske. Beslut om antagande av mandatet i ministerrådet tas av allmänna rådet (GAC).

4.2 Fackuttryck/termer

Euratomfördraget: Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen.

Kärnämne: Ämnen som kan användas för eller i samband med kärnklyvningar i t.ex. en kärnreaktor, liksom ämnen som kan omvandlas för att användas för detta ändamål. Dessa ämnen är uran, plutonium och torium.

Smittning: Innebär att produkter och material som inte ursprungligen är av sydafrikanskt ursprung men som kommer i kontakt med sydafrikanskt material automatiskt kommer att lyda under avtalet och på motsvarande sätt material som kommer i kontakt med material från Euratomgemenskapen.

Nuclear Suppliers Group: En sammanslutning av länder som exporterar kärnteknisk utrustning och kärnämnen och som enats om riktlinjer för sådan export så att utrustning och material inte hamnar i orätta händer.